
BÖLÜM 5

İDEOLOJİ KURAMI BAĞLAMINDA THE 8 SHOW'DA SOSYAL DARWİNİZM: GÜÇ, REKABET VE HAYATTA KALMA MÜCADELESİ

Mislina Sözer

Atf: Sözer, M. (2026). *İdeoloji ve Hegemonya Kuramı Bağlamında The 8 Show'da Sosyal Darwinizm: Güç, Rekabet ve Hayatta Kalma Mücadelesi*. Ormanlı, O. (Ed.), *Sinema Çalışmaları*. ALLabsPublishing.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, sozermislina09@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3101-5622>

Giriş

Sosyal Darwinizm kavramının kökenini anlamak için öncelikli olarak Darwin'e ve Darwinizme bakmak gerekmektedir. Charles Darwin 12 Şubat 1809 yılında İngiltere'de zengin bir ailede doğmuştur. Babası ve dedesi doktor olan Darwin 1825 yılında onların izinden giderek tıp okumaya başlamıştır. Biyoloji ve genetik alanında çalışmalar yapan Darwin, doğal seçilim yoluyla evrime ışık tutan bilim insanıdır. Darwin doğal seçilimi: *“Organik varlıkların pek çok kuşak boyunca büyük ölçüde bir değişmeye yol açan yeni koşullarla karşılaşmak zorunda kaldıkları ve oluşumları bir defa değişmeye başlayınca, bunun genellikle birçok kuşakta sürüp gittiği besbellidir”* şeklinde açıklamaktadır (Darwin, 1970, s. 29). Darwin'e göre dünya üzerindeki tüm canlılar yaşam koşulları ve standartları çerçevesinde bir evrime maruz kalmaktadır. Yaşamın devam edebilmesi için canlıların doğal seçilim yoluyla kazandıkları yeni genetik kodları kullanması ve bu kodlarda doğa ve insanla en uyumlu olanın hayatta kalabildiğine inanmaktadır.

19. yüzyılın sonlarına doğru Dünya'da iki teori tartışmaların konusu haline gelmekteydi. Bunlar Darwin'in ortaya çıkartmış olduğu evrim teorisi ve Mendel'in miras yasasıydı (Fındık D. B., 2022, s. 15). Evrim teorisi ve miras yasası sadece biyoloji ve genetik alanlarında kullanılan yasalar değillerdir. Sosyoloji alanında da kendilerine yer oluşturmuş ve tartışmaların temel dayanak noktası haline gelmişlerdir. Evrim teorisi sonucunda ortaya çıkan Sosyal Darwinizm kavramı temelinde doğal seçilim yoluyla insanların ırklar arası eşitsizliğini temel alan bir teori olmuştur. Miras yasasını dayanak alan Öjeni kavramı ise yapay seçilimi temel almakta ve ırkların daha gelişmiş türlerinin oluşturulabileceği düşüncesine temel oluşturmuştur (Fındık D. B., 2022, s. 15-16). Öjeni ve Sosyal Darwinizm konusu birbirine karşıt olgular olarak görülmesine karşın temelinde iki kavramda da insanların evrim yoluyla daha üstün ırklara ulaşabileceği ve güçlü ve en uyumlunun genlerinin her zaman bir diğer nesille aktarılması gerektiğini savunan iki yaklaşımdır.

Sosyal Darwinizm kavramını sosyolojiye katan isim İngiliz bir filozof olan Herbert Spencer'dir. Spencer, Darwin'in evrim kuramını insan

hayatına ve topluma uyarlamıştır. Evrim kuramının temeli olan “Survival of the fittest” en iyinin hayatta kalması olarak adlandırılan temelin toplum yaşamındaki karşılığı olarak sosyal darwinizm kavramını açıklayabilir. Dursunoğlu yapmış olduğu çalışmasında temel olarak birbirine benzer olan iki olgunun aslında birbirinden farklı iki yaklaşım olduğunu ve sosyal darwinizm yerine spencerizm olarak adlandırılmasının daha uygun olacağını ileri süren düşüncelere yer vermiştir. Ve bu yaklaşımı kendi açısından şu şekilde aktarmıştır: “*Yine de doğal ayıklanma fikri ile en uygunun hayatta kalması düşüncesinin örtüşmesi ve dönemin en güçlü düşüncelerinden olan Darwinizm’in bilim dünyasında yaygın bir biçimde kabul görmesi, kendisinden önce Spencer tarafından ortaya atılan bir nevi toplumsal evrimin de Darwinizm ile ilişkilendirilmesini sağlamıştır. Bu sebeple düşünce Sosyal Darwinizm şeklinde başlıklandırılmıştır*” (Dursunoğlu, 2016, s. 213).

Sosyal Darwinizm ve Öjeni kavramları, günümüz sinema dünyasında da sıkça karşımıza çıkmaktadır. Sinema evreni içerisinde güçlünün zayıfı yendiği, bireylerin arasında hayatta kalma yarışının olduğu birçok filmde söz etmek mümkündür. Yönetmenliği Francis Lawrence ve Gary Ross tarafından üstlenilmiş ve sinema dünyasında büyük ses getirmiş filmlerden olan Açlık oyunları serisi, kitabında da filminde de görebildiğimiz üzere bir Sosyal darwinizm örneğidir. Açlık oyunları gibi Testere serisi, Battle Royale, Snowpiercer ve Squid Game filmleri konuları ve işleniş biçimleri açısından temelde Darwin’in “survival of the fittest” kavramıyla özdeşleşmektedir. Ve Louis Althusser’in ideoloji kavramı çerçevesi bağlamında analiz edildiğinde sınıf kavramını da gözler önüne sermektedir.

Louis Althusser, 1918 yılında Cezayir’de dünyaya gelmiştir. Althusser, ekonomizmi reddetmiş ve ideolojinin devletin ideolojik aygıtları tarafından insanlara aktarıldığını ve bu bağlamda aygıtların büyük bir güç olduğunu ileri sürmüştür (Yaylagül, 2006, s. 102). İdeolojilerin, devletin ideolojik aygıtları tarafından yayılmasıyla birlikte bireylerin belirli düşünce ve yaşam yapılarına alıştırıldığı düşünülmektedir. John Fiske, İletişim Çalışmalarına Giriş isimli kitabında ideoloji kavramını şu şekilde açıklar: “*Marx’a göre ideoloji oldukça açık bir kavramdı.*

Yönetici sınıfın fikirlerinin toplumda doğal ve normal görülmesini sağlayan bir araçtı. Tüm bilgiler sınıf-temellidir: içlerinde ait oldukları sınıfın özelliklerini taşırlar ve bu sınıfın çıkarlarının ilerletilmesi için çalışırlar” (Fiske, 2003, s. 221). Devletin kendi ideolojisini yaydığı ortamlar ve Althusser’in devletin ideolojik aygıtları dediği cihazlar temelde medya aygıtlarıdır. Devlet medya aracılığıyla ideolojini yayar ve insanlığa bunun doğal olduğuna inanır. Sinemada devletin ideolojik aygıtlarından bir tanesidir. Güngör’ün kitabında Althusser’in ideoloji kavramına yaklaşımı: *“Althusser, ideolojiler yoluyla bireylerin özne olarak çağrıldığı iddia eder, insanlar ideolojik çağırma yoluyla kendi yaşamlarının ve yaşam pratiklerinin öznesiymiş samsına kapılırlar. Ancak gerçekte böyle bir şey yoktur. Bu yalnızca ideolojik bir kurgudur”* şeklinde açıklamaktadır (Güngör, 2013, s. 263).

Sosyal Darwinizm alanında yapılan çalışmalar günümüzde tartışma konusu olmaktadır. Ancak bu alanda tarihi kökenleri ve olayları anlatan birçok araştırma bulunmaktadır. Yaşta 2018 yılında Herbert Spencer Sosyolojisinde Sosyal Evrimcilik ve Liberalizm Etkileri isimli çalışmasında sosyal evrimciliğin temellerini ve liberalizm de görülen etkilerine yer vermiştir. Polat ve Özkan yazmış oldukları, Sosyal Darwinist Bir Jön Türk: Rıza Tevfik’in Sosyal ve Siyasal Fikirleri isimli çalışmalarında Rıza Tevfik’in sosyal darwinist yönünü temel almışlardır. İsmail Dursunoğlu, Sosyal Darwinizm isimli çalışmasında kuramın temellerini, tarihi gelişimini ve uygulama biçimini aktarmıştır. Michael J. Behe Darwin’in Kara Kutusu isimli kitabında Charles Darwin’in çalışmalarını aktarmıştır. Charles Darwin yazmış olduğu İnsanın Türeyişi ve Türlerin Kökeni kitaplarında Darwinizm düşüncesini ve bu düşünce kalıbına ait tüm bilgileri aktarmıştır. Sinema, dünya üzerinde ideoloji yaymak amacıyla kullanılan ve Nazi döneminde en büyük etkiyi sağlayan aygıtlardan bir tanesidir. Günümüzde halen sinemanın ideoloji yayma etkisini görmek mümkün. Sosyal Darwinizm ve Öjeni gibi kavramların sinema dünyasında ilgi gören konular olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, Sosyal Darwinizm ilkeleri tam anlamıyla işleyen bir dizi olması sebebiyle The 8 Show, Althusser’in ideoloji kavramı çerçevesinde incelenecektir.

Sosyal Darwinizm'in Tarihsel Gelişimi

Doğada her canlı kendi çevresiyle ve kendisiyle bir yaşam mücadelesi içerisinde. Yaşam mücadelesi, her canlı için farklı düzeylerde ve farklı koşullarda gerçekleşmektedir. Hayvanları ele alırsak her canlının besin zinciri içerisinde bir yeri bulunmakta ve kendi altındakileri avlarken bir yandan da kendisinden üstün olanlar tarafından avlanılmaktadır. Bitkiler ve insanlar içinde bu teori aynı şekilde bir döngüye sahiptir. Her canlı yaşamını sürdürmek için kendi içerisinde savunma mekanizmaları oluşturur. İnsanlar hayvanlardan uzakta yerleşim yerleri kurar, hava koşullarına adaptasyon gerçekleştirir ve insanlar arasında ayakta kalmak için yaşam standartları oluşturur. Doğa kendisi içerisinde sürekli olarak bu döngüye devam etmektedir. Yaşam adaptasyonları sonucunda güçlü olan ayakta kalır ve güçsüz olan yıllar içerisinde yok olur. Charles Darwin, 1859 yılında yapmış olduğu çalışmaları yayınladığı *The Origin of Species* isimli kitabında bu düşüncüyü yaymış ve dünya da büyük bir yankı uyandırmıştır (Dursunoğlu, 2016, s. 211). 16. yy. itibariyle yayılmaya başlayan evrim teorisi 19.yy. da Darwin'in kitabıyla birlikte zirve noktasına ulaşmaktadır. Darwin ile evrim teorisine en büyük katkılardan birisini de T. Robert Malthus'tur. Malthus yapmış olduğu çalışmalar sonucunda nüfusun hızla artmasının ileride gıda yetersizliğine yol açacağını belirtmiştir. İngiliz nüfus bilimci olan Malthus'un bu yorumundan yola çıkarak araştırmalarını derinleştiren Darwin benzer türlerin birinin devamı olduğuna ve canlıların evrimleşmesinde doğal bir ayıklama olduğu fikrini ileriye sürmüştür (Dursunoğlu, 2016, s. 211). Doğal evrim teorisine verdikleri ve Dünya'da büyük bir ikilemin ortaya çıkmasına olanak sağlayan örnek insanların maymunlardan evrimleşmesidir. Doğal seçim yoluyla evrimin temel sebepleri arasında doğayla en uyumlu olan, doğa şartlarına en uygun şekilde adaptasyon geçiren ve diğer türlerden üstün olma öğelerini görmekteyiz. Doğa da her canlının yaşayabilmesi ve varlığını sürdürme bilmesi için bu olguların tamamını yerine getirebilmesi gerekmektedir. Darwinizm kavramının bir diğer noktası ise sosyoloji alanında karşımıza çıkmaktadır. Darwin'in hayatta kalmak için en uyumlu en güçlü olma kavramı sosyoloji alanında Sosyal Darwinizm olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergün yapmış olduğu çalışmasında Sosyal Darwinizm kavramı için: "*Sosyal Darwinist unsurlar olarak ifade edilen öjenizm/ırkçılık, emperyalizm, biyo-*

kadercilik, laissez faire ekonomisi, tabiatın Tanrısallaşması ve hayatın savaş alanı olarak ifade edilmesi bu bağlamda mihenk taşları, yol işaretleri olarak kullanılması önem arz etmektedir” şeklinde açıklamada bulunmuştur (Ergün, 2022, s. 3).

Sosyal Darwinizm kavramını anlatmadan önce öjeni kavramını açıklamak doğru olacaktır. Yunanca kökenli olan öjeni kavramı “iyi tür” veya “iyi doğmuş” manasına gelen “eugenes” kavramından türemiştir (Sağıroğlu, 2020, s. 117). Öjeni’nin daha ayrıntılı tanımını yapmak gerekirse, belirli bir ırkın ya da bir toplumun istenmeyen kalıtsal özelliklerinden kurtulmak amacıyla kasıtlı olarak yapılan bir seçici üreme yoludur. Seçici üreme, bireylerin belirli kalıtsal özelliklerine bağlı kalarak sadece o kesimden insanlar ile üremeye devam etmesi ve yıllar ilerledikçe istenmeyen kalıtsal özelliklerin yok olması temeline dayanmaktadır. İnsan ırkının değiştirilmesine dayanan öjeni kavramının kurucusu Francis Galton’dur. Fındık’a göre Galton’un amacı: “Galton’un bir sonraki önerisi ise evliliklerin kontrol altına alınması ve genetik faktörler göz önünde bulundurularak sağlıklı ve topluma faydalı bireylerin dünyaya gelmesini sağlayacak ailelerin kurulmasıdır” şeklinde açıklamıştır (Fındık B. , 2022, s. 16). Evrimin bireylerin eliyle yapılabileceği inancı sonucunda Dünya’daki birçok lider toplumlarında ırkçılık ve öjeni yanlısı tutum sergilemiştir. Tarihte yer alan en büyük öjeni olaylarından bir tanesi Hitler Almanya’sıdır. Almanya, Alferd Plotz tarafından yazılan bir kitapta toplumun hasta ve zayıf olarak adlandırılan kesimini nazikçe öldürerek ırksal hijyen ortamının sağlanacağı düşüncesinden yola çıkarak 1895 yılında öjeni fikrini ortaya atmıştır (Fındık B. , 2022, s. 16-17). Bu fikir sonucunda Hitler Almanya’sı büyük soy kırımların beşiği haline gelmiştir. Ancak Sosyal Darwinizm kavramını öjeni kavramından ayıran en önemli unsurda budur. Sosyal Darwinizm kavramı, soy kırımı desteklemez bireylerin kendi arasında yaşadığı bir evrimden söz eder.

Herbert Spencer, yaşadığı dönem içerisinde adından çokça söz ettirmiş bir sosyologdur. 27 Nisan 1820 yılında İngiltere’de dünyaya gelmiştir. Spencer sosyal bilimler alanında eğitim almış ve ilk defa 1837 yılında kendi yazılarını yayınlamaya başlamıştır. 1948 yılında ise bilinirliğinin artmasına ve adından söz ettirmeye başlayacağı işi Economist

dergisinin editörlüğünü yapmaya başlamıştır. Toplum üzerine yapmış olduğu birçok gözlem ve deneyini dergide paylaşmış ve Sosyal Darwinizm'in kurucusu olmuştur (Yaşa, 2018, s. 594). Biyoloji alanında yapmış olduğu çalışmalarında temelde üç isimden etkilenmiştir. Bu isimler Charles Darwin, Thomas Malthus ve Von Boer'dir. Darwin ile aralarında olan karşılıklı etkileşim hali ikisinin de çalışmalarının temellerini oluşturmaktadır (Yaşa, 2018, s. 595). Herbert Spencer, liberalizmin bir temsilcisidir ve liberalizm düşüncesiyle birlikte sosyal evrimci düşüncesini harmanlamıştır. Yaşa çalışmasında bu konuyla ilgili: "*Liberal düşünce geleneğine genellikle dışarıdan gelen eleştirilerde sıklıkla "laissez faire"ci olma suçlaması yöneltilmektedir. Bu bakımdan bakıldığında aslında Adam Smith de dâhil olmak üzere çoğu liberal düşünürün "laissez faire"ci olmadığı bilinmektedir*" demiş ve Spencer'ın da bir laissez faire olmadığını açıklamıştır (Yaşa, 2018, s. 601). Laissez faire kelimesinin Türkçe karşılığı "serbest bırakma" ya da "müdahale etmeme" olarak karşımıza çıkmaktadır (Tureng.com, 2024). Spencer ve Malthus tarafından geliştirildiği düşünülen "Sosyal Darwinci Liberizm" kavramını diğer liberalizmlerden ayıran özellik, sadece ekonomik olarak değil, tüm toplumsal alanları içeren bir rekabet ve doğal toplumsal ayıklanma anlayışının benimsenmesidir (Tosun, 2010, s. 88-89).

Sosyal darwinizm, temel olarak doğada yaşanan canlıların avlanarak ve bu avlanmayla birlikte iş birliği içerisinde olma eğilimlerine bakılarak geliştirilmiş bir teoridir. Spencer bireylerinde kendi ayakları üzerinde durma eğiliminde olduklarını yapmış olduğu çalışmasında belirtmiştir. Bireylerin ve doğanın bu kendi ayakları üzerinde durma kavramlarını Darwin'in evrim teorisi ile birleştiren Spencer, en uygun olanın hayatta kalması (survival of the fittest) tanımını yaparak açıklar ve bireylerinde toplumda hayatta kalmak için bir mücadele içerisinde olduğunu belirtmektedir. En temel yönleriyle açıklamak gerekirse, bireyler hayatta kalmak için para kazanmak zorunda, para kazanmak için iyi okullara gidip eğitim almak zorunda ve bu eğitimler ve para sonucunda da hayatta kalmak için temel ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır (Şahin, 2017, s. 571). Sosyal Darwinizm, kavramının temelini oluşturan en uyumlunun hayatta kalması kavramı Spinoza felsefesinde yer alan "Conatus" kavramıyla benzerlik göstermektedir. Conatus, kavramının

sözlük anlamı “herhangi bir işi yapmak için ortaya konan güç, zorlu, sürekli çalışma, gayret” şeklinde açıklanmaktadır. Evran içerisinde yer alan her canlı kendisini var etme çabası içerisinde. Kendisini var etme yolcuğu içerisinde varlığını kavramaya ve tanımaya çalışır. Bu var etme çabası içerisinde evrende var olan her canlı belirli eylemlerde bulunmaktadır ve hem kendisini hem de çevresini sürekli olarak etkilemektedir (Aksünger & Albayrak, 2020, s. 22). Canlıların, hayatta kalma mücadelesi “Conatus” kavramı ile açıklanırken bu mücadele sonucunda doğal seçim yoluyla yaşadığı evrim Sosyal Darwinizm teorisiyle açıklanmaktadır.

Sosyal Darwinizm Sinemadaki Tezahürleri

Sinema filmleri, temel öğeleriyle bireylere görsel ve işitsel duyularına hitap eden büyümlü bir evren sunmaktadır. Ancak birçok sinema filminin bu dünyaları yaratırken bir taraftan da bu dünyaları eleştirel bir gözle sunmaktadır. Sinemanın teknik özelliklerini göz önünde bulundurarak yaratılan toplum eleştirileri, birey psikolojisini anlatma ve empati kurdurma evreni sinemanın temel olarak sosyoloji ve psikolojiyle ilişkisini de gözler önüne sermektedir. Disiplinler arası bir alan sinema, psikoloji, sosyoloji, siyaset, din ve politika gibi birçok alanı da etkilen ve bu alanların yansımalarını topluma aktaran bir sanat dalıdır. Sinemanın toplum eleştirisi yaptığı birçok filmde toplumların kültürel, sosyoekonomik ve psikolojik yönlerini de içerisinde barındırmak durumundadır. Monaco 1977 yılında kaleme aldığı “Bir Film Nasıl Okunur?” adlı eserinde filmlerin sosyolojik ve toplumsal etkileri için: *“Buradaki temel kavram, biçim ve işlev arasındaki klasik karşıtlıktır. Filmin ne olduğuyla (formuyla) mı daha çok ilgileniyoruz yoksa bizim üzerimizdeki etkisiyle (işleviyle) mi?”* şeklinde bir soru yöneltmiştir (Monaco, 1977, s. 447). Bu sorudan yola çıkarak sinema filminin temelde bu iki yapıdan oluşturulduğunu söyleyebilir. Eğer bir film bizim üzerimizde bir etki yaratmak amacıyla üretildiyse bu film temel olarak toplumsal eleştiri ve bireysel eleştiri yapmamıza da olanak sağlayabilmektedir.

Yapılan her filmin arkasında büyük ekipler bulunmaktadır ancak bu ekiplerin başındaki yönetmenler ve senaristler bir filmin oluşmasının temek iki ögesidir. Her bir senarist yazmış olduğu sinema filminde

dünyayı kendi çerçevesinden gözlemlemekte ve bu çerçeveye uygun olarak sanatını yaratmaktadır. Yönetmen ise senaristin bakış açısını okuyup içerisinde kendi bakış açısını ekleyerek bir sinema filmi oluşturmaktadır. Öztürk ve Daşkesen yapmış oldukları çalışmalarında yönetmenlerin yapıtlarıyla ilgili bu olgu için yönetmenlerinde toplumlar içerisinde doğan ve yaşayan bireyler olduklarını ve bu sebeple toplumda var olan problemleri insanlara aktardıklarını ve toplumla insanın her daim etkileşim içerisinde yer aldığını belirtmişlerdir (Öztürk & Daşkesen, 2021, s. 4). Bu bağlamlar çerçevesinde Sosyal Darwinizm içeren filmleri de toplum eleştirisi olarak adlandırabilmekteyiz. Sosyal Darwinizm içeren ilk film 2000 yılında yayınlanmış bir Japon korku filmi olan “Battle Royale” filmidir. Filmin yönetmeni Kinji Fukasakudur. Filmin konusu, gelecekte Japon Hükümetinin bir grup lise öğrencisini ele geçirerek onların birbirini öldürmeye zorlamasıdır, Battle Royale filmin IMDb verilerine bakarsak filmi beğenilme oranı 7.5/10 olarak karşımıza çıkmaktadır (IMDb, Ölüm Oyunu, 2000). Film içerisinde gördüğümüz şiddet sahnelerinde, güçlü olanın zayıf üzerinde kurduğu üstünlüğü ve en uyumlu olanın hayatta kaldığı ögesi gözlemlenebilmektedir. Temel sosyal darwinizm öğelerinin tamamı film evreninde izleyicilere sunulmaktadır. Battle Royale filminden sonra 2004 yılında “Saw” Türkçe ismiyle “Testere” filmi yayınlanmıştır. Testere filmi de Battle Royale filminde görülen belirli bir grup insanın hayatta kalmak için birbirlerine üstünlük kurması ve gerektiği takdirde diğer insanları öldürmesi üzerine inşa edilmiştir. Atasoy yapmış olduğu çalışmasında: *“Testere filminde anlatılan ve maruz kalınan şiddet fazlalığının nedeni, sosyal yaşam içinde sıkışan insan ve birçok yükün altında ezilen maddi-manevi ağırlıkların tatmini olarak anlatılır”* şeklinde filmin yapısının sosyolojik ve psikolojik nedenlerini gösterir (Atasoy, 2013, s. 24). Testere serisi boyunca hep en güçlünün kurtulduğunu gözlemlemekte mümkündür. Testerenin ilk filminin IMDb beğenilme oranı 7.6/10 olarak karşımıza çıkmaktadır (IMDb, Testere , 2004). Testere film serisinin bir benzeri olarak 2012 yılında aynı adlı kitaptan uyarlanan Açlık Oyunları filmi yayınlanmıştır. Yücel 2015 yılında Açlık Oyunları filminin analizini yaptığında film evrenini: *“Ülke capitol adı verilen başkent ve buna bağlı 13 mıntıkadan oluşmaktadır. Fakat 13. Mıntika capitol’e karşı başlattığı isyan sonucu yok edilmiştir. Capitol de yaşayan halk lüks ve*

abartılı bir yaşam tarzına sahiptir. Mıntıkada yaşayan halk ise tam tersi. Mıntika halkı bir yandan capitol'un ezici baskısı karşısında ayakta kalmaya çalışıyor bir yandan da açlık ve yoksullukla mücadele ediyordu” şeklinde aktarmıştır (Yücel, 2015, s. 393). Açlık oyunları da diğer iki film evrenleri gibi yine insanların hayatta kalma mücadelelerini aktaran yapıt olma özelliğiyle benzerlik sağlamaktadır. Açlık Oyunları, Battle Royale ve Saw gibi temel olarak sosyal darwinizm örneği olan diğer filmler ise “Snowpiercer”, “The Platform”, “Squid Game” ve çalışmanın araştırma örnekleme olan “The 8 Show” dur. Bu filmlerin bir diğer ortak özellikleri ise IMDb puanlarının yüksek olmasıdır. Battle Royale ve Saw filmlerinde görmüş olduğumuz 10 üzerinden 7’lik puan diğer beş filmde de görülmektedir.

The 8 Show Güç ve Statü Arayışı: Hiyerarşik Yapıların Göstergebilimsel ve Söylem Analizi

Film anlatı evrenin temel öğeleri olan ses ve görüntü bileşiminden doğan gerçek anlam ve yan anlamlar sinemanın doğasını oluşturmaktadır. Sinemanın temel öğelerinden olan görüntüyü anlamak için göstergelerin doğru okunması gerekmektedir. Sinema üzerine araştırma yapan bilim insanlarının öncelikli olarak incelediği alanlardan birisi de bu sebep doğrultusunda göstergebilim olmaktadır. Göstergebilim, sinema perdesinde oynayan her bir sekans içerisine yerleştirilmiş olan göstergenin anlam yönünün gösterenle birleşiminden doğan anlamını açıklayan bilimdir. Sinemada ses ögesini anlamak içinse ses perdesinin ve diyalogların analiz edilmesi gerekmektedir.

Dijital film izleme platformu olan Netflix bünyesinde 2024 yılında yayınlanmış olan “The 8 Show” Güney Kore vatandaşı Han Jae-rim ve Lee Joo-Young tarafından yazılmıştır. Tek sezon ve 8 bölümden oluşan dizi Studio N, Magnum Nine ve Lotte Cultureworks yapım şirketleri tarafından oluşturulmuş ve 17 Mayıs 2024 tarihinde yayına çıkmıştır. Dizinin yönetmenliğini Han Jae-rim gerçekleştirmiştir. Dizi kara komedi/gerilim türünde üretilmiştir. Dizinin konusu, maddi sıkıntıları olan sekiz kişinin bir realite yarışması olan Money Game’e davet edilir. Yarışmacılar eğer yüz gün boyunca sadece beton duvarlardan oluşan bir alanda kalabilirlerse 44,8 milyar won para ödülünü eşit olarak paylaşacaklardır. Ancak yarışmada yüz gün kalabilmeleri için

izleyicileri eğlendirerek zaman kazanmaları gerekmektedir. Aynı zamanda yarışmacıların her birinin odasında bulunan asansörlerden istedikleri şeyleri (yemek, su, yastık, yatak vb.) almalarına izin verilir karşılığında ise odada kazandıkları paradan eşyanın normaldeki değerinden 1000 kat daha fazla bir değer kesilecektir. Oda asansörünün bir benzeri de ortak alanda bulunmaktadır. Ancak ortak alandaki asansörden alışveriş yaptıklarında herkesin süresi azalmaktadır. Yarışmacıların doğru stratejiler ile daha az eşya alarak daha uzun süre kalmaları gerekmektedir. Büyük bir hayatta kalma oyununun içinde kalan sekiz karakter iş birliği ve doğru stratejileri yapmak zorunda kalmaktadır.

Tablo 1 The 8 Show Dizisinin Temel Karakterleri

Oyuncu	Dizideki Rolü
Chun Woo-hee	Kat 8
Lee Yul-eum	Kat 4
Park Jeong-min	Kat 7
Ryu Jun-yeol	Kat 3
Park Hae-joon	Kat 6
Lee Joo-young	Kat 2
Moon Jeong-hee	Kat 5
Bae Seong-woo	Kat 1

“The 8 Show” dizisinin karakterlerini ve bunların temel kişilik özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

Dizide ilk gördüğümüz karakter Ryu Jun-yeol’un canlandığı kat 3’tür. Kat 3 kendisine güveni olmayan, borç içine girmiş ve intihar etmeyi düşünen depresif bir özelliğe sahiptir. Park Jeong-min’in hayat verdiği kat 7 ise oldukça zeki bir karakterdir, oyunun sistemini ve kurallarını en hızlı anlayan ve bunu lehine çevirmek için kullanan sakin ama hırslı bir yapıya sahiptir. Le Joo-young, kat 2 dövüş sanatlarında usta bir dövüşçüdür ve agresif bir yapıya sahiptir. Chung Woo-hee, kat 8 sanatçı ruhlı yapıya sahip ancak acımasız bir yapıya sahiptir, en üst katta olduğu için en yüksek parayı kazanan ve en büyük odaya sahip olan ancak aç gözlü bir karakterdir. Park Hae-joon, kat 6 baskı altında

sakin kalabilen ancak oldukça acımasız olan bir karakterdir. Bae Seong-woo, kat 1 bacağından engeli olan ve bu sebeple yarışmaya dezavantajlı başlayan karakterdir. Lee Yul-eum, kat 4 genç bir kızdır, her zaman kazanan tarafta olmak isteyen hırslı ve istekli bir karakterdir. Ve son olarak Moon Jeong-hee, kat 5 grubun annesi konumunda yer alır ve çok saftır, coşkulu bir karakterdir. Dizinin baştan sonra tüm evreni Sosyal Darwinizm göstergeleriyle doludur. Bunlar:

Şekil 1 Merdivenlerle Yansıtılan Sınıf Ayrımı ve Her Odanın Ne Kadar Kazanacağı

Tablo 2 Göstergeler Tablosu

Gösterge	Nesnel	İnsan 1	İnsan 2	İnsan 3
Gösteren	Merdiven	Kat 7	Kat 2	Kat 5
Gösterilen	Statü	Bilgili	Üzgün	Şaşkın
	Mevki	Rahat	Gergin	Üzgün

Şekil 1’de görülmekte olan merdiven ve hesaplama sahnesinde yarışmacılar birbirlerinin odasını görmek istemektedir ve kat 8’den başlarlar. Kat 8’e geldiklerinde ise odanın büyüklüğü ve oda içerisinde biriken para sebebiyle şaşırırlar. İlk görselde görmüş olduğumuz alt açılı bize üst katların daha iyi koşullarda olduğu izlenimini başta vermektedir ve beyaz duvarın tam ortasında yer alan kırmızı merdiven hem dikkat çekici renğiyle hem de kırmızının sinemada korku ve gerilim rengi olarak tanımlanması sebebiyle önemli bir araç niteliğindedir. Sahnede yüzleri net olarak verilmiş üç insanın ise duruş pozisyonları bize karakterlerin duygu durumlarını ve karakter biçimlerini yansıtmaktadır. Bu sahnelerle birlikte film içerisinde bir hiyerarşik sınıf farklı olduğu izlenimi baştan verilmiştir. Çünkü her yarışmacının bir gün içerisinde kazanacağı para katlar yükseldikçe değerinden daha fazla olacaktır.

Şekil 2 Yemek Yeme Sahnesi

Tablo 3 Göstergeler Tablosu

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İNSAN 1	Kat 8	Güç, Tokluk
İNSAN 2	Kat 7	Tokluk
İNSAN 3	Kat 6	Açlık
İNSAN 4	Kat 5	Açlık
İNSAN 5	Kat 4	Açlık
İNSAN 6	Kat 2	Açlık
İNSAN 7	Kat 1	Açlık
NESNE 1	Şamdan	Güç, Gurur
NESNE 2	Kitap	Bilgi, Saygı
NESNE 3	Gitar	Eğlence, Rahatlık
NESNE 4	Masa	Güç, Rahatlık
NESNE 5	Yatak	Rahatlık

NESNE 6	Kum Torbası	Eğlence
NESNE 7	Çöpler	Tiksinti, Güçsüzlük
NESNE 8	Camlar	Statü, Güç

Şekil 2’de verilmiş olan sekanslarda her bir kattaki karakterin yemek yeme anları verilmiştir. Her bir sekans dizi içerisinde art arda verilerek izleyiciye statü farkını ve bireylerin odalarındaki halleri gösterilmiştir. En üst katta kalan Kat 8’in odasında oldukça fazla cam bulunmakta, büyük bir masada bir şeyler içmektedir ve tek yemek yemeyen karakter odur. Kat 7, odasına almış olduğu masasında yanında kitaplarıyla sakince yemek yemektedir ve oda halinden oldukça memnun görünmektedir. Kat 6 yerde oturarak yemek yemektedir tam yanı başında gitarı yer almaktadır ancak oldukça aç görünmektedir. Kat 5, tamamen odaklı bir şekilde yemek yemektedir odasında diğer üç kata nazaran daha az cam bulunmaktadır. Kat 4, Kat 2 ve Kat 1 ise oldukça aç ve bitkin görünmektedir. Kat 1’in odasında kendisinin yemek yediği yerin tam arkasının bir çöp yığınıyla kaplandığı görülmektedir bu da onun en alt katta kalarak en alt tabaka görüldüğünün göstergesidir.

Şekil 3 Kat 8’in Üstünlük Gösterdiği Sahne

Tablo 4 Göstergeler Tablosu

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN	
İNSAN 1	Kat 8	Güç, Statü	
NESNE 1	Siyah Kıyafet	Güç, Statü	
NESNE 2	Beyaz Kıyafet	Güçsüzlük, Statü	Düşük
İNSAN 2	Kat 3	Güçsüzlük, Statü	Düşük

İNSAN 3	Kat 5	Güçsüzlük, Statü	Düşük
İNSAN 4	Kat 7	Güçsüzlük, Statü	Düşük
İNSAN 5	Kat 1	Güçsüzlük, Statü	Düşük
İNSAN 6	Kat 6	Güçsüzlük, Statü	Düşük

Şekil 3'te verilmiş olan sahne Kat 8'in en fazla parayı kazanan kişi olarak en güçlü olduğunu herkesten farklı kıyafetler giyerek göstermiş olduğu bir sahnedir. Dizi boyunca bu durum çoğunlukla değişmez en üst katta olduğu için Kat 8 en iyi kıyafetleri giyen karakterdir. Bu da onun en güçlü karakter olduğunu göstermektedir.

Şekil 4 Kat 8'in İşkence Ettiği Diğer Yarışmacıları İzlediği Sahne

Tablo 5 Göstergeler Tablosu

GÖSTERGE	GÖSTEREN	GÖSTERİLEN
İNSAN 1	Kat 8	Güç, Statü
NESNE 1	Dev Ekran	Güçsüzlük, Eğlence
NESNE 2	Koltuk	Güç, Statü

Şekil 4'te Kat 8'in elde etmiş olduğu güçle her kattaki yarışmacının odasına kamera taktığı ve bunu kendi odasına kurmuş olduğu dev ekrandan izleniş olduğu görülmektedir. Kat 8 elde ettiği güçten çok tatmin olmuş görülmektedir.

Yapımda göze çarpan temel karşıtlıklar ise şunlardır:

KARŞITLIKLAR

Güçlü	Güçsüz
Yüksek Statü	Düşük Statü
Konforlu/Rahat	Konforsuz/Rahatsız
Ölüm	Hayatta Kalma

Para Harcama

Uyumlu

Yukarıda belirtmiş olduğum karşıtlıklar dizinin anlatısının temel öğeleridir. Bu öğeler sosyal darwinizm teriminin de dayanağı konumundadır. Dizi evreninde yer alan bir diğer sosyal darwinizm göstergeleri de diyaloglarda yer almaktadır. Film anlatısı içerisinde geçen sosyal darwinizm olgusunu daha iyi gözlemlemek için belirlenmiş olan bu diyaloglara da bakmak gerekmektedir. Bu diyaloglar şu şekilde sıralanabilir:

Diyalog 1 Kat 8'in Odasında Geçer

Kat 8: Çok komik görünüyorsunuz.

Kat 4: Komik mi? Farkında değil misin? Her oda bize farklı para kazandırıyor. Susmasanıza bir şey söylesenize.

Kat 5: Şey

Kat 4: Ne kadar alıyorsunuz?

Kat 5: Benim odam dakikada 80.000 won artıyor.

Kat 4: 80.000 mi?

Kat 3: İı... şey benimkisi 30

Kat 2: Siktir be, 20

Kat 6: Benim 130

Kat 4: Nasıl? Ne dedin? Nasıl yani herkesin farklı mı? Şey peki Kat 7 sen dakikada ne kadar alıyorsun?

Kat 7: Dakikada 210.000 won, Kat 8'de dakikada 340.000 won alıyor.

Kat 4: Bunu nasıl biliyorsun? Yani kafadan toplama çıkartmamı yaptın?

Kat 7: Hayır, rakamları 1.kattan en üst kata kadar alt alta koyup bakarsanız ortaya bir şablon çıkıyor. Önceki iki sayının toplamı sıradaki sayıyı veriyor. Kat 1 10.000 won demişti, Kat 2 ise 20.000 ikisinin toplamı 30.000 ediyor. O yüzden Kat 3 30.000 won alıyor.

Diyalog 1'de her katın birbirinden daha yüksek meblağlar kazandığı ve bu sistemin ne şekilde olduğu izleyiciye net bir biçimde aktarılmaktadır. Sahnenin devamında bu yöntemin Fibonacci dizisi olduğu ve altın oranı temsil ettiği belirtiliyor hatta kredi kartlarının da bu altın orana göre tasarlandığı ve her şeyin dengede olduğu ve huzuru yansıtan bir oran olduğu Kat 7 karakteri tarafından söyleniyor. Bu sahne sonucunda Kat 7'nin zeki bir yapıya sahip olduğunu gözlemleyebiliyoruz. Karakterlere

yarışmaya girerken hangi katta kalacakları kredi kartını andıran üzerinde 1'den 8'e kadar rakamların olduğu kartların verilmesinin de sebebinin altın oran ve katların hiyerarşik sitemi olduğu diyaloglar içerisinde izleyiciye aktarılıyor.

Diyalog 2 Kat 1'in Engel Durumu Sebebiyle 1.Katı Seçmesi Hakkında

Kat 1: Siz gerçekten çok şanslısınız. Dakikada 10.000 kazanmak inanılmaz bir his sanıyordum.

Kat 5: Kat 1 özür dilerim, çok üzgünüm, öyle konuşmamalıydık.

Kat 1: Ne! Hiç sorun değil cidden siz üzülmü diye söylememiştim. Sadece şansım yoktu. Üstelik benim seçeneklerim vardı. Hem ayrıca durum ortada bacaklarımla o kadar merdiveni belki çıkamazdım.

Diyalog 2'de Kat 1'in engel durumu sebebiyle zaten en üst katta olamayacağını dile getirdiği görülmektedir. Kat 8 'in odasını gördükten sonra seçtikleri seçimlerden pişman olan yarışmacıların kendi aralarında yapmış oldukları bu konuşmada Kat 1'in ilk gelen kişi olmasına rağmen engel durumu sebebiyle üzerinde 1 yazan kartı seçtiğini anlıyoruz. Bu durumda da "Survival of the Fittest" kavramıyla karşı karşıya kalıyoruz. En güçlü değil en iyi uyum sağlayanın hayatta kalabilmesi kavramında kullanılan kavram karakterin engel durumu sebebiyle en zor şartlar altında kalmasının normal olduğunu göstermektedir.

Diyalog 3 İlk Kavga

Kat 8: Ben buldum! Hmm... ne yapsak acaba hmmm... üçü çekenle yediği çeken Fransız öpücüğü.

Kat 4: Ne, Fransız öpücüğü mü?

Kat 6: Ooo güzel!

Kat 4: Kim kiminle öpüşecek?

Kat 3: Kmm...

Kat 4: Hadi hadi öpüşün öpüşün.

Kat 2: Karar hakkı kraldaydı, bence biraz hızlanalım bunlar dışında bir şeyler olsun.

Kat 8: Pekâlâ, o halde Kat 2 ve 3'ün öpüşmesi bence çokta eğlenceli olmazdı öyle değil mi? O zaman iki numaralı top kimde? Kat 2'yle iki numaralı top dövüşecek. Bir raunt yeter.

Diyalog 3'te karakterler daha fazla zaman kazanmak için farklı yollar demeye karar vermişlerdir. Bu oyun Kral Benim oyunudur ve nu oyunda bir kutu içerisinde rasgele toplanacak bir kişi kral olur ve diğer topları çeken iki kişiye istediği bir şeyi yaptırabilir. Bu oyunda Kat 8 hile yapmaktadır ve genellikle kendisi kral olmaktadır. Bu sayede diğer katlardaki herkesten üstünlüğünü bir kez daha kanıtlayarak onlara istediklerini yaptırır. Ancak oyun ilerledikçe yukarıda belirtilen diyalog gerçekleşir ve şiddetin oyunu daha eğlenceli bir hale getireceği düşüncesiyle üst katlarda kalan ve Kat 8 ile iş birliği yapan Kat 6 ve Kat 4 diğer yarışmacılara acımasızca işkence yapmaya başlar.

Toplumlarda da her daim gözlemlenmiş olan güçlü olanın zayıf olana üstünlüğü kavramına dayanan sosyal darwinizm "The 8 Show" dizisinde de oldukça sert bir dille gösterilir. Dizi boyunca karakterlerin vermiş oldukları kararlar, yaptıkları işkenceler, direnişler ve boyun eğmeler üstünlüğü elinde tutan kişinin kendi ideolojisini bir şekilde diğerlerine empoze edebildiğinin de bir göstergesi niteliğindedir. Alt katlarda kalan Kat 1, Kat 2 ve Kat 3 bu sisteme karşı gelmiş hatta yıkılmışlardır. Ancak bir süre sonra kendileri de Kat 8, Kat 6 ve Kat 4'ün yapmış olduğu işkenceleri onlara yapmışlardır. Yıkılmış oldukları sistemi kendileri tekrar inşa etmişler. Ancak Kat 5'in saflığından yararlanan Kat 6'da tekrardan direnişe geçmiş ve eski sistemi geri getirmiştir. Dizi evreninde güç savaşları, ideolojiye karşı verilen direniş ve sistemin yıkılıp yeniden inşa edilmesi süreçleri tüm evreleriyle işlenmiştir. Güçlü konuma geçen karakterler güçsüz konuma geçen karakterlere acımaz ve işkence eder.

Sonuç

İletişim tarihinin başından itibaren göstergeler ve söylemler her daim toplumları yönlendirme ve şekillendirmede önemli unsurlar olmuşlardır. Yıllar boyunca liderler toplumlara sonmuş oldukları kitle iletişim araçlarıyla ideolojilerini yaymış ve var olan ideolojiyi koruma yolunda ilerlemişlerdir. Bu doğrultuda kullanılan en temel araçlardan birisi sinemadır. Göstergeler ve söylemlerin bir arada inşa ettiği film evreni ideolojilerin bireylere anlatımında kullanılan temel öğelerden olması sebebiyle sosyal darwinizm düşüncesinin yayılımında da kullanılan temel öğe olma işlevini sağlamıştır. Herbert Spencer'ın

ortaya attığı “Sosyal Darwinizm” düşüncesi güncel çalışmalar kapsamında tartışmaya açık bir olgu olarak görülmektedir. Ancak 21.yüzyıl içerisinde üretilmiş olan birçok filmin temel öğelerinden birisi haline gelmiştir. Güçlünün hayatta kalması, ideolojiye karşı verilen savaş olgusu ve sınıf çatışması filmlere hareketlilik ve aksiyon katmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, The 8 Show dizi içerisinde barındırdığı görsel unsurlar ve diyaloglar ile bir sosyal darwinizm dizisi olma özelliği taşımaktadır. Dizi konusu bağlamında baktığımızda, sosyal darwinizm düşüncesi çerçevesinde alt sınıf olarak adlandırılan yoksul, engelli ve kötü ahlaklı bireylerin para karşılığında duvarlarla örülü bir alana kapatılarak 100 gün geçirilmesi ve reality show da izleyicileri eğlendirmesi istenilmektedir. Bu bağlamda, dizinin içerisinde iki farklı sosyal darwinizm evreni bulunmaktadır. Birisi betonlarla çevrili alanda 8 karakterin kendi içerisinde oluşturdukları evren ve diğeri asıl hayatlarında bir show da kendilerinden daha üst olan bir grubu kapsayan evrendir. Dizi içerisinde geçen neredeyse tüm sahneler güçlü olup hayatta kalma, var olan ideoloji yıkma ve yerine yeni ideolojiyi getirme üzerinde kurulmuştur. Dizi boyunca izleyiciler karakterlerin mücadelesini izlemektedir. 21. Yüzyıl içerisinde yapılmış olan “Açlık Oyunları”, “Snowpiercer”, “The Platform”, “Squid Game”, “Battle Royal” ve “The 8 Show” içerinde barındırdıkları konuları, göstergeleri ve söylemleri bağlamında benzerlikler göstermekte ve birer sosyal darwinizm evreni oluşturmaktadır. Bu tarz üretilen dizi ve filmler izleyicilerde sınıfsal ayrıl ve sınıf mücadelesi bilincini tetikleyici konumda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, iletişim tarihinin en önemli araçlarından birisi konumunda bulunan sinema, izleyicilere mesajlar iletmektedir. Althusser’in ideoloji kuramı ve sosyal darwinizm bağlamında yapılmış olan çalışmada, çalışmanın bulgularına dayanarak “The 8 Show” dizisinin sosyal darwinizm içeren görseller ve söylemler içerdiği ve bu tarz filmler ve diziler ile bireylere bu ideolojinin aktarıldığı gözlemlenmiştir. Gelecek yıllarda bu bulgular ışığında belirtilmiş olan “Açlık Oyunları”, “Snowpiercer”, “The Platform”, “Squid Game”, “Battle Royal” ve “The 8 Show” film ve dizilerinin bireyler üzerindeki etkisinin de incelenmesi gerektiği çıkarımına ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Aksünger, A., & Albayrak, M. (2020). Spinoza Felsefesinde "Conatus" Kavramı . *tabula rasa Felsefe & Teoloji dergisi* .
- Atasoy, A. D. (2013). SİNEMA VE TELEVİZYONDA GÖRSEL HAZ VE SİNEMASAL ÇÖZÜMLEMELER. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication* .
- Darwin, C. (1970). *Türlerin Kökeni* . Onur Yayınları .
- Dursunoğlu, İ. (2016). Sosyal Darwinizm . *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* .
- Ergün, R. (2022). Darwin'de Sosyal Darwinizm . *Din Sosyolojisi Araştırmaları* .
- Fındık, B. (2022). Öjeni Kavramına Genel Bir Bakış . *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies* .
- Fındık, D. B. (2022). ÖJENİ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies* .
- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Güngör, N. (2013). *İletişim, Kuramlar ve Yaklaşımlar* . Siyasal Kitabevi.
- IMDb. (2000). *Ölüm Oyunu*. IMDb: <https://www.imdb.com/title/tt0266308/> adresinden alındı
- IMDb. (2004). *Testere* . IMDb : <https://www.imdb.com/title/tt0387564/> adresinden alındı
- Monaco, J. (1977). *Bir Film Nasıl Okunur? Sinema Dili, Tarihi ve Kuramı* . Alfa Yayınları .
- Öztürk, S., & Daşkesen, V. S. (2021). Sınıf Eşitsizliği Açısından Bir Öz Eleştiri Örneği: Platform Filmi İncelemesi . *Türkiye Film Araştırmaları Dergisi* .

- Sağıroğlu, N. A. (2020). ÖJENİ VE SAĐLAM BEDENLİLİK. *FLSF (Journal of Philosophy and Social Sciences)*.
- Şahin, Ç. (2017). Sosyal Darwinizm, Nazizm ve Hukuk İlişkisi Üzerine Bir Deđerlendirme . *Hacettepe HFD*.
- Tosun, C. M. (2010). LİBERALİZM VE SOSYAL DARWİNİZM KARŞISINDA JOHN RAWLS. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*.
- Tureng.com. (2024). *laissez faire*. Tureng : <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/laissez%20faire> adresinden alındı
- Yaşa, A. G. (2018). HERBERT SPENCER SOSYOLOJİSİNDE SOSYAL EVRİMCİLİK VE LİBERALİZM ETKİLERİ. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*.
- Yaylagül, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları* . Dipnot Yayınları .
- Yücel, D. D. (2015). Sinema filmlerinde gözetim ve iktidar ilişkilerinin inşası. *International Journal of Social Sciences and Education Research*.